

פרוטוקול מס' 80

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
סיום ב"ל בפול תשל"א - 28.12.70. שעה 9.00

גכחז:

חברי הוועדה:

- י. ש. גן-מאיר - היו"ר
- ש. ז. אברמוב
- א. אנקוריין
- נ. ארזי
- י. ארידור
- ש. ביני
- א. האנדור
- ז. הדינג
- א. צופר
- י. קורן

פרזנטים:

- א. ירין - המשנה ליועץ המשפטי לממשלה
- מ. גלט - פקדן המשפטים

ח. ביתן

רשמה:

סדר היום:

(א) שונות.

(ב) חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון מס' 2), תשל"א - 1970.

(ג) חוק המכר (מכר טובין בין-לאומי), חש"ל - 1970. (סעיפים 1-2)

הינו"ר י.ש. בן-מאיר:

אני פותח את הישיבה.

(א) ש ו ר נ ו ת

בנוגע לחוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (תיקון מס' 13) ויתר חבר-הכנסת קורן על הצעתו לאור הטיעון של נושא חדש, ועל כן יכולים אנו להעביר חוק זה לקריאה שניה ושלישית.

כמו כן הודיע חבר-הכנסת הלוי כי הוא מוותר על דרישתו לרוויזיה בסעיף 29 לחוק הגנת הדייר, ואם כן, סעיף זה יורד מעל סדר-היום.

הכנסת העבירה לוועדה את חוק הסעד המשפטי לאחר קריאה ראשונה. כיוון שהיו חילוקי דעות לאיזו ועדה צריך חוק זה לבוא, החליטה ועדת הכנסת שהוא יבוא לפני ועדה משותפת של ועדת החוקה, חוק ומשפט וועדת השירותים הציבוריים, בראשותו של יושב ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט. הוועדה תורכב מעשרה חברי כנסת, לאמור חמישה חברי כנסת מוועדת החוקה, חוק ומשפט (כולל היושב ראש) וכמספר הזה מוועדת השירותים הציבוריים. אבקש מהסיעות להודיע לי פחד פהרתיים על החברים בוועדה המשותפת. אני מציע שהחלוקה תהיה: 2 למערך, 1 לגח"ל, 1 למפד"ל ואחד פיתר הסיעות הקטנות.

ברצוני להביא לתשומת לבכם שלפי בקשת יושב ראש הכנסת אנו מעבירים לו בסוף כל חודש את רשימת הנוכחים בישיבות הוועדות.

פ. גלס: מתי יידון החוק לארכת תוקף תקנות שעת-חידום?

הינו"ר י.ש. בן-מאיר: בכניס תוספת לסדר היום בקשר לתקנות אלה. צריך לדאוג לכך שוועדת הכנסת תחליט על שחרור מהחובה של עשרים וארבע שעות כדי שחוק זה יבוא למליאת הכנסת ביום ד'. אם יש הסכמה לכך, הרי למרות שסעיף זה אינו כלול בסדר היום אפשר לדון בו אחרי שנסיים את שני הסעיפים שלפנינו ולהשאיר את כל ההצבעות לישיבת הוועדה פחד בשעה 14.30.

(ב) חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון מס' 2)

הינו"ר י.ש. בן-מאיר: זו הצעת חוק פרטית של חבר-הכנסת ארזי שעברה קריאה טרופית וקריאה ראשונה. אקרא מה שנאמר בנדון בקריאה ראשונה (מצטט את הערות חברי-הכנסת אליעד, שוסטק ואבנרי).

ג. האנזברג: אני תומך בהערת חבר-הכנסת אליעד בדיון הכללי בקשר למלים "יש בדעת המדינה".

פ. גלס: אם יש הסכמה להערה זו, הרי שאנו חוזרים להצעה המקורית של המציע אשר שונתה בדיון הסדרתי.

י. ארידור: לפי האמור בהצעת החוק אין פגיעה שייפתח הדיון המשפטי ושכעבור זמן מה יוגש המשפט הפלילי.

הינו"ר י.ש. בן-מאיר: ניקח את הפרה הרגיל: החקירה המשטרית מתקדמת ובשלב מסויים היא מודיעה ליועץ המשפטי שיש חומר להגשת משפט פלילי. במקרה כזה אמר היועץ המשפטי לממשלה שזה יקח שבוע-שבועיים עד שהפרקליט יגיש אישום. כל הכוונה של חבר-הכנסת ארזי בהצעתו היא שבינתיים לא יישכחו החליכים המשמעתיים.

אבל ייתכן שאחד-כך לא תגיש הסדינה
כתב אישום.

א. יריין:

במקרה כזה יחודשו ההליכים המשפטיים.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

למה תהיה תלויה מעל לדאשו של אדם
חדב דמוקלס של הסדינה והוא לא יידע

ג. האוזנר:

היכן הוא עומד?

הפתרון הוא בטעיף קטן (ג)(1) האומר
שאם האדם, שהוגשה עליו קובלנה, רוצה
שההליכים המשפטיים יימשכו, לא יחכו עד לגמר ההליכים בפלילים.
עיכוב ההליכים המשפטיים אינו יכול לפעול נגד אדם זה אלא הוא יכול
לפעול רק לטובתו.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

ג. האוזנר:

אני מתנגד לניסוח "בדעתה של הסדינה".

צריך לפחות שהיועץ המשפטי לממשלה ימסור
הודעה.

א. יריין:

אני מציע לכתוב "אם הודיע היועץ המשפטי
לממשלה שהוא הולך להגיש כתב אישום, או
"אם החליט היועץ המשפטי לממשלה להגיש כתב אישום", כי הניסוח "בדעת
הסדינה" אינו טוב.

ד. ארזי:

אפשר לכתוב "הודיע היועץ המשפטי לממשלה
שהוא מתכוון להגיש כתב אישום".

א. יריין:

אני מציע שייקבע פרק זמן סביר, שאם לא כן,
יעברו ששה חודשים ואפילו יותר והאדם לא
יידע היכן הוא עומד. נביח שאדם רוצה להשתות את הדיון המשפטי שלו
עד לאחר גמר הדיון הפלילי. כמה זמן עליו לחכות?

מ. ביבי:

על זה חל חוק ההתיישנות. הסדינה דשאית
לשטור לעצמה את הזכות לחנות חמש שנים.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אני מדבר על עצם ההודעה כדי להסיר את
הספיקות, לא על הגשת התביעה. ההודעה
צריכה להימסר בפרק זמן מוגבל יותר מאשר הקופת ההתיישנות.

ס. ביבי:

אני מסכים לביקורת על הניסוח "סטעם הסדינה",
אבל אני שואל שאלת הבהרה: לשם מה בא
טעיף קטן (ג)(2), האם אינו מרוקן את הצעת החוק שתוכנה?

י. ארידור:

בקשר לכך טוען חבר-הכנסת שוטסק, אבל
דנו כאן בנקודה זו ונאמר שישנם בכל

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

זאת מקרים כאלה.

אבל הנוסח כאן כולל, ומשתמע שלפי שיקול
דעתו יכול היועץ המשפטי לממשלה להקדים

י. ארידור:

הליכים משפטיים.

כתוב בטעיף קטן (ג)(2) "נוכה כי נסיבות
המקרה מחייבות", ואפשר להגיש בג"צ נגדו

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

גם בקשר לנסיבות המקרה.

אנו מדברים על המצב למעשה ולא על התיאוריה,
ולמעשה (ג)(2) מרוקן כמעט את החוק שתוכן.
אני רוצה להבין מה הוא בא להסדיר.

י. ארידור:

פ. גלס: (ג)(2) בא להסדיר מה שנאמר בו. יש נסיבות מסויימות בהן אי-אפשר להשאיר את הסטטוס של עובד המדינה בתור עובד המדינה בפצב של חוסר ודאות. יש דבר זה כרוך בהוצאות ניכרות.

י. ארידור: אפשר להשעות את האדם.

פ. גלס: נוסף להוצאות יש גם ענין של הסבל אשר נגרם לאדם עצמו.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אם האדם רוצה להקדים את ההליכים המשמעותיים, אין מגיעה לכך.

א. ירין: איש אינו רוצה להקדים הליכים נגד עצמו.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אדם יכול לרצות בהקדמת ההליכים, למשל, מתוך זה שבאותם הליכים יקבל עונש ואז הוא יוכל להשפיע על היועץ המשפטי לממשלה לסגור את התיק שלו, כי הוא כבר קיבל עונש. אם מדובר במשהו רציני, הרי הוא יקבל עונש רציני בדיון המשמעותי ואחרי כן יבקש דחמים.

י. ארידור: אם כך הדבר, הרי שאין טעם לסעיף השני.

א. אנטוריון: אני מציע להוסיף שהתובע או הרשות המופיעה הודיע אם יש בדעת המדינה להגיש כתב אישום על עבירה פלילית, ואם התובע מודיע על כך, יעוכבו ההליכים לפי חוק זה עד גמר ההליכים בפלילים.

פ. גלס: נניח שהתובע מודיע כי אין בדעתו להגיש כתב אישום. האם זה יחייב את המדינה וזה יהיה כעין קיצור של תקופת ההתיישנות?

א. אנטוריון: אני סבור שאם מודיע התובע כי אין בדעת המדינה להגיש כתב אישום זה מחייב. אפשר לכתוב "יודיע היועץ המשפטי לממשלה".

פ. גלס: אבל זה קיצוץ די דרסטי בזכויות התביעה, כי ייתכן שתוך תקופת ההתיישנות יתגלו ראיות לאו דווקא אגב הדיון המשמעותי אלא באופן בלתי תלוי.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אני מציע שאחרי "על עבירה פלילית" בשורה השלישית בסעיף קטן (א) יבוא "יודיע היועץ המשפטי לממשלה על כך לאב בית הדין המשמעותי ולפי הודעתו יעוכבו...". באמצעות נוסח זה אני עונה לטענה שהשמיע פר גלס, כי באותו הרגע אין בדעתו של היועץ המשפטי לממשלה להגיש כתב אישום ועל כן אינו מוסר הודעה, ואם יהיו ראיות חדשות, תקופת ההתיישנות פועלת. מאידך גיסא זה פותר במקצת גם את הבעיה שהעלה חבר-הכנסת בינץ.

פ. גלס: אני רק חושש שבית המשפט יקבל אחר-כך את הפירוש של חבר-הכנסת אנטוריון, היינו שהיועץ המשפטי לא יוכל להימלך בדעתו.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: היועץ המשפטי לממשלה מוסר הודעה רק אם החליט להגיש כתב אישום, אבל אינו מוסר הודעה אם לא החליט להגיש כתב אישום.

ר. ארזי: אני בכל זאת חושב שהביטוי "בדעת המדינה" אינו מקובל בחוקים שלנו. אפשר לומר שהיועץ המשפטי לממשלה הודיע שהוא יגיש כתב אישום, אבל לומר שיש בדעת המדינה להודיע - אין זה ביטוי משפטי. אני מוכן להסכים שייכתב "החליט היועץ המשפטי לממשלה" או "החליטה התביעה".

ס. גלס:
המתכונת של סדר הדין הפלילי כיום היא כזאת שלא היועץ המשפטי לממשלה הוא התובע במשפט פלילי אלא המדינה, והיא מיוצגת על-ידי היועץ המשפטי לממשלה ועוזריו. לכן אני חושב שמה שכתוב בסעיף נכון.

היו"ר י.ש. בן-טאיר: יש תקדים לשימוש במלים "ברעת המדינה"?

ס. גלס:
אני יודע אם השתמשו בביטוי זה בחוקים שלנו, אבל את הקונצפציה שהתביעה היא המדינה הכנסת קיבלה בחוק סדר הדין הפלילי.

א. אנקורי:
מה שאנו רוצים בדרך-כלל הוא שלא תהיה אפשרות להקדים דיון משמעותי לדיון פלילי אלא אם זה נעשה לפי רצונו של האדם או לפי שיקול דעתו של היועץ המשפטי לממשלה. אם כך הדבר, אני סבור שהיועץ המשפטי לממשלה צריך להחליט אם להגיש משפט פלילי, להודיע על כך ולהיות קשור בהודעה זו. איני מושפע מהגימוק שמתקפחת זכות המדינה לתקופת ההתיישנות. מה ענינה של תקופת ההתיישנות כאן? היועץ המשפטי לממשלה צריך להודיע אם הוא מגיש כתב אישום או לאו, והודעתו מחייבת.

היו"ר י.ש. בן-טאיר: מה הדין אם תוך הדיון המשמעותי מתגלות ראיות המחייבות גם תביעה פלילית?

א. אנקורי:
הרי אנו רוצים את ההיפך, היינו כל מה שיש בדיון המשמעותי לא ישמש ראיה במשפט הפלילי.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:
הבעיה אינה אם זה ישמש ראיה. מתברר שאדם שעבר עבירה לא כל כך רצינית כביכול עבר עבירה שיש בה גם אלמנט פלילי, ואת האלמנט הפלילי אין מגלים מיד אלא לאחר שנעשתה בדיקה משמעותית.

ס. ביבי:
אתה מדבר על דבר יוצא דופן בעוד שאנו מדברים על הכלל. הכלל הוא שהתביעה צריכה להאיר את הדרך בפני האדם שמאיימים על שמו ועתידו. הרי מדובר כאן בדיון משמעותי, וכשאדם עובר עבירה משמעותית הוא אולי אף אינו חוזה את התוצאה הזאת, שלא כבעבירה פלילית שהעובר אותה מקבל מראש את הסיכון על עצמו. ייתכן שהאדם לא התייחס למעשה מלכתחילה כאל עבירה אלא ראה אותו כנוהג במקום עבודתו.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:
אני חושב שהטעות נעוצה בכך שאנו חושבים על עבירה משמעותית כמו בן המקובל של התחזפות למסוזה וכיוצא באלה, בעוד שעבירה משמעותית כוללת הכל, אפילו מעילה רצינית ביותר.

ס. ביבי:
במקרה כזה ודאי שהמדינה יכולה למסור הודעה.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:
אבל היא אינה יודעת זאת מיד אלא זה מתברר במשך הזמן. הרי העניין יכול להתחיל בדבר פעוט ביותר, כגון שאדם אומר שהיה אצל פקיד פלוני, וזה האחרון ביקש אותו לחתום על בלנקו על משהו, והוא לא רצה. בשלבי הדיון רואים שהעניין בכל זאת אינו כל כך תמים ושמעורב בו עניין כספי, אולם החוקר עדיין לא בטוח בכך. ייתכן שבשלב מוקדם הוא כבר רואה שיש עניין כספי ומעביר זאת למטרה, וייתכן שהוא מגלה זאת רק בשלב מאוחר יותר ובשלב ראשון הוא רואה רק שהאדם התנהג שלא כראוי ועל כן מתחילים בדיון משמעותי. תוך כדי דיון משמעותי מתגלות עובדות נוספות, ואז נכנסת המטרה והפרקליטות לעניין. במקרה ספציפי של קצין מחוז באר-שבע, למשל, התחיל כל העניין עם תלונה משמעותית במונח הפשוט, ובסופו של דבר התברר שמדובר בשוחד של קרוב לחצי מליון ל"י, ולא רק זאת אלא שבמשך מספר שנים קיבל האיש כסף, העבירו לחשבוננו וזייף קבלות ולא הכניס את הכסף לקופת המדינה. הדברים מתגלגלים ומשום כך ישנה גם תקופת ההתיישנות של חמש שנים.

עביינים אלה מתגלים הרבה יותר מאוחר
בדרך-כלל.

ס. גלס:

ג. האוזנר: חברי הכנסת, אסור לשכוח שלעתיים קרוכות
חוקר היועץ המשפטי לממשלה אם יש מקום להליך
פלילי, אבל האדם עשה דברים כאלה שבינתיים צריך להשעות אותו מעבודתו
בשירות המדינה ולכן מגישים את ההליך המשמעי שמאפשר את ההשעיה. לכן
חשוב שתהיה אפשרות, עד שתתברר חומרת המעשה, להגיש את ההליך המשמעי,
ואם תוך כדי הבידור יראו שיש מקום גם להליך פלילי, נכנסת לתקפה
הצעתו של חבר-הכנסת ארזי והמנגנון מתחיל לפעול בצורה המתאימה. אני
נגד זה שנכריח את היועץ המשפטי לממשלה להחליט כבר בשלב הראשון אם
להגיש הליך משמעי או פלילי.

אבל אתה מסכים שאם כן החליט עליו להודיע
על כך?

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

- כן.

ג. האוזנר:

א. ידין: ברצוני להחזיר את הוועדה למסגרת הצעת
חבר-הכנסת ארזי. חבר-הכנסת ארזי אינו רוצה
להבטיח שהמשפט הפלילי יהיה תמיד קודם למשפט המשמעי והוא גם אינו
יכול להבטיח זאת. הוא הציע דבר שונה - אם יש שני משפטים חופפים,
גומרים תחילה את המשפט הפלילי ורק אחר-כך חוזרים למשפט המשמעי. מפני
זה אני חושב שלא צריך לחפש אחר דרכים שהמשפט הפלילי יהיה תמיד קודם
והייתי מנסח את הענין בצורת אלטרנטיבה: הוגשה קובלנה על אדם לפי
סעיף 32 - כלומר, הליך משמעי - והוגש כתב אישום בשל אותו מעשה או
שהיועץ המשפטי לממשלה הודיע לנציב השירות או למישהו אחר כי עומדים
להגיש כתב אישום, מפסיקים את המשפט המשמעי. התוצאה היא שבסעיף קטן
(ב) צריכים להתייחס לא רק לכך שנגמרו ההליכים הפליליים, כי אם גם
להוסיף "או לא הוגש כתב האישום תוך ששה חודשים אחרי ההודעה". כמובן,
יכול הנאשם לוטר שהוא מותר על עיכוב ההליך המשמעי, אבל יש גם
ענין לתביעה, למדינה, שההליך המשמעי לא יתעכב לזמן בלתי מוגבל,
ומפני זה יש לכתוב, שאם הוגש כתב אישום, אפשר לחכות עד גמר ההליכים,
ואם לא הוגש כתב אישום תוך זמן מסויים - אני הייתי אומר חצי שנה -
יש להניח שענין ההליך הפלילי ירד מהפרק.

היועץ המשפטי לממשלה יכול להגיש כתב
אישום גם לאחר סכך.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

במקרה כזה יחול שוב כל הסעיף ויופסקו
ההליכים המשמעתיים.

א. ידין:

אשר לפיסקה (ג)(2) שאליה התייחס חבר-הכנסת
ארידור, איני חושב שהיא כל כך מרחיקת לכת שהיא מבטלת את עיקר תוכנו
של החוק. בכל זאת צריך היועץ המשפטי לממשלה להיווכח כי נסיבות המקרה
מחייבות הקדמת ההליכים המשמעתיים. אין זה דבר שרירותי.

יש הצעה שייאמר בתחילת סעיף קטן (א): "הוגשה
קובלנה על אדם לפי סעיף 32 והוגש כתב אישום
בשל אותו מעשה או סחדל לבית המשפט על עבירה פלילית, או הודיע היועץ
המשפטי לממשלה שבדעת המדינה להגיש כתב אישום כאמור, יעוכבו...".

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

ברישה של סעיף קטן (א) יבוא: "הוגשה קובלנה
על אדם לפי סעיף 32 והוגש כתב אישום בשל
אותו מעשה או סחדל לבית המשפט על עבירה
פלילית, או הודיע היועץ המשפטי לממשלה
שבדעת המדינה להגיש כתב אישום כאמור,
יעוכבו...".

הנחלט:

היו"ר י.ש. בן-מאיר: יש חלק שני בהצעת פרופ' ידין, שאני מתנגד לו, האומר שאם הודיע היועץ המשפטי לממשלה כי בודעת המדינה להגיש כתב אישום והוא לא הגיש אותו תוך ששה חודשים, ימשיכו בהליכים משמעותיים. אני חושב שזה סותר את העיקרון של חוק זה. נצביע הצעה זו.

ה צ ב ע ה

הצעה להוסיף "או לא הוגש כתב אישום תוך ששה חודשים אחרי ההודעה" אחרי המלים "נגמרו ההליכים בפלילים" בסעיף קטן (ב) - לא נתקבלה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אנו עוברים לסעיף קטן (ג)(2), ואני מבין שחבר-הכנסת ארידור מציע למחוק אותו.

א. ידין: יש לי הצעת ביניים לא להשאיר ענין זה להכרעה של היועץ המשפטי לממשלה, כי אם לכתוב בפסקה (2): אם בית הדין, לפי בקשת היועץ המשפטי לממשלה, החליט שיש להקדים הליכים לפי חוק זה... .

היו"ר י.ש. בן-מאיר: ההצעה היא להוסיף ב(ג)(2) "רשאי בית הדין המשמעותי להקדים הליכים...". אני מבין שיש הסכמה להצעה זו.

א. ידין: אני, כמו בן, מקבל את ההחלטה שנתקבלה בתור שכזו, אבל חושב שהיא עלולה להכביד מאוד על עובד המדינה, כי היא מכריחה את היועץ המשפטי לממשלה להגיש נגדו את המשפט הפלילי. היועץ המשפטי לממשלה הודיע שבדעתו להגיש כתוב אישום, ובעקבות זאת נפסק ההליך המשמעותי לעולמים, כי לפי האמור בסעיף קטן (ב) יכול ההליך המשמעותי להימשך רק אם נגמרו ההליכים הפליליים. לכן אין ליועץ המשפטי לממשלה כל אפשרות להגיש לחידוש ההליך המשמעותי אלא אם הגיש את כתב האישום הפלילי וההליכים בפלילים נגמרו.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: - או שהודיע שהוא חזר בו.

א. ידין: אם כן, צריך לכתוב את זה לפחות.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: ההצעה שלפנינו עכשיו - ואני מוכן לאמץ אותה - היא שאחרי פסקה (1) תבוא פסקה (2) שתאמר "היועץ המשפטי לממשלה הודיע כי הוא חזר בו מכוונתו להגיש כתב אישום" ואחרי כן תבוא פסקה (2) בהצעת החוק שמתפרה יוחלף ל-(3).

א. ידין: לא הייתי כולל זאת ב(ב), אבל לא זה חשוב כרגע.

ג. האוזנר: הצעה זו נותנת אפשרות ליועץ המשפטי לממשלה להודיע תמיד לבית הדין כי הוא שוקל את הדבר, ולמעשה זאת הדרך הניורוקרטית השגרתית. למה לו להחליט פיד אם יוכל תמיד לומר שהוא שוקל את העניין? זה מה שתעשה הפקידות למעשה.

י. קורן: נראית לי יותר ההצעה של פרופ' ידין לקבוע זמן להגשת כתב האישום - ששה חודשים, למשל - ואם לא הוגש כתב האישום בתקופה זו, נגמר בזה העניין. האלטרנטיבה שהיועץ המשפטי לממשלה יוכל לחזור בו עלולה להביא לכך שלפעמים ירצה לחפש מוטיבציה להמשיך.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: כוונת חוק זה שאם מוגש משפט פלילי לא יצטרך העובד לעמוד בהליך המשמעותי לפני ההליך הפלילי אלא לפי רצונו. איך נוציא כוונה זאת לפועל? אם היועץ

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

המשפטי לממשלה לא החליט עדיין, אין הוא צריך להודיע דבר, אבל אם הייתה כבר חקירה והיועץ המשפטי רואה שהעניינים רציניים ומחליט להביא את האיש להליכים בפלילים, הרי לפי הנוסח שנתקבל בסעיף קטן (א) חייב הוא להודיע על כך. אולם אם מתברר לו אחר-כך שאין די הוכחות ושאינן זה כדאי להגיש הליך פלילי, הוא סודיע שהוא חוזר בו.

ד. ארזי: כמה זמן אתה מקציב לו למחשבה זאת?

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אין זה משנה, כי העובד יכול לומר בכל רגע שהוא רוצה שיימסך הדיון המשמעתי. ניסוח זה רק אינו נותן לתביעה למצות את הדיון.

ד. ארזי: אבל זאת בכל זאת מעין חרב דמוקלס שקיימת.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: חרב דמוקלס זאת קיימת כל זמן שיש התישנות. מה שאומר חבר-הכנסת קורן למעשה הוא, שאם הוגשה קובלנה על אדם לפי סעיף 32 והוא רצידיביסט כזה שהיועץ המשפטי לממשלה מחליט להגיש נגדו כתב אישום על עבירה פלילית, אין להגיש נגדו קובלנה משמעטית עד ששה חודשים.

י. קורן: מה מצבו של עובד ציבור, שהיועץ המשפטי לממשלה הודיע כי יגיש נגדו כתב אישום על עבירה פלילית ובינתיים לא מנהלים את ההליך המשמעתי נגדו? עובד ציבור זה עומד, מצד אחד, בפני אישום של הגשת כתב אישום על עבירה פלילית נגדו, ומצד אחר, אין המוסד נוקט יוזמה לביצוע הדיון המשמעתי. ייתכן שהעובד אינו רוצה ליזום את הבירור המשמעתי, אבל צריך להוביל את העניין לכך שביום בהיר אחד יידע היכן הוא עומד.

ד. ארזי: אני מציע לקבוע תקופה של שלושה חודשים ולא של ששה חודשים. מתי עשוי עובד לבקש בירור משמעתי למרות שתלוי נגדו כתב אישום על עבירה פלילית? אם יש רק חשש של בזיפה, למשל, העניין אינו כל כך חשוב, אבל אם בינתיים אינו מקבל משכורת, זה לוחץ עליו. אם העובד יכול להניח שכעבור שלושה חודשים יידע היכן הוא עומד, נוח, אבל אם לא יידע מתי יחליט היועץ המשפטי לממשלה להגיש נגדו כתב אישום, הוא עשוי להציע שיתקיימו בינתיים הדיון המשמעתי ושייגמר הדבר, ולמעשה זה יהיה לדעתו. לכן אני מקבל את הרעיון לקבוע הגבלת זמן ואני מציע שזה יהיה פרק זמן של שלושה חודשים. תוך תקופה זו יכולים להכריע, כי מדובר בסנקציה די רצינית שמעכבים בינתיים את המשכורת של העובד.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אין זה אוטומטי ומשתמשים בזה רק במקרים חמורים.

יש הצעה האומרת, שאם סודיע היועץ המשפטי לממשלה שנדעת המדינה להגיש כתב אישום והוא אינו מגיש אותו תוך פרק זמן מסויים, מתחיל בית הדין המשמעתי לפעול. זה העיקרון ואנחנו נצביע אותו.

ה צ ג ע ה

הוחלט: לקבל שתי גירסאות:

(א) להוסיף בסעיף כי אם סודיע היועץ המשפטי לממשלה שנדעת המדינה להגיש כתב אישום והוא אינו מגיש אותו תוך פרק זמן מסויים, מתחיל בית הדין המשמעתי לפעול.

(ב) לא להכניס תוספת זו לסעיף.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: עכשיו צריכים אנו להחליט אם ידובר על פרק זמן של ששה חודשים או של שלושה חודשים. אני מבין שיש הסכמה לששה חודשים.

ר. ארזי: אם בינתיים התקיים הדיון המשמעותי, בשאלת השאלה אם אין להחיל חיסוי בקשר לדיון הפלילי על מה שאמר הנאשם בדיון המשמעותי.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אני מבין שחבר-הכנסת ארזי מציע כי כל מה שנאמר בדיון המשמעותי יהיה חסוי. האם יש הסכמה לכך?

ס. גלס: כל הבעיה התעוררה בגלל הוראה אחת ויחידה בסדרי הדיון בפני בית הדין המשמעותי, שיש בה משום פירצה בכלל, האומר כי זכותו של הנאשם לשתוק, ושאושרת כי לכשקוראים בפני הנאשם את כתב האישום עליו לטעון את גירסתו, ואם אינו עושה זאת, בית הדין יוכל אחר-כך להביא דבר זה בחשבון בשעה שיפסוק את העונש. כלומר, אפילו אין חובה אבסולוטית שיטען טענתו, אלא מביאים דבר זה בחשבון. זה אמנם יוצא דופן והנאשם יכול להימצא במצב גרוע יותר מאשר בכל משפט אחר, אבל מכאן ועד לתוצאה שכל מה שנאמר בבית הדין המשמעותי יהיה חסוי הדרך ארוכה. נניח שמדובר בתביעה אזרחית נגד עובד שהחזיק בחפצים מסויימים, שהם ברשות המדינה, ופשוט תובעים שממנו שיחזיר אותם. אין ראיות שהיתה כוונה מצידו לגנוב אותם. ייתכן שתוך כדי הדיון בתביעה האזרחית מתגלה, הן על-ידי עדויות של אנשים אחרים והן על-ידי עדות הנתבע עצמו, שמה שנעשה לא היה החזקת רכוש המדינה בתום לב אלא גניבה. האם יעלה על הדעת שחומר הראיות במשפט האזרחי לא יוכל להיות מוגש כחומר ראיות במשפט הפלילי?

היו"ר י.ש. בן-מאיר: חסוי רק מה שאמר הנאשם, אבל אפשר להזמין את כל העדים האחרים.

ס. גלס: נכון שיש משום "כפיה" בכך שהנאשם צריך לומר גירסתו, אבל אין כפיה שיעלה על דוכן העדים ויעיד מטעמו.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: יש אפשרות להביא את הפרוטוקול, וחבר-הכנסת ארזי מציע שאפשרות זו לא תינתן.

ס. גלס: מה שרוצה אני לומר הוא, שאם עלה הנאשם על דוכן העדים והעיד מרצונו, מדוע לא להביא זאת במשפט? מה ההבדל בין בית משפט משמעותי לבין בית משפט אזרחי בעניין זה? על כל פנים טענתי היא, שאם יש לתת חסיון, החסיון צריך להינתן לגירסת הנאשם, כי כאן יש אמנם משום כפיה.

י. ארידור: אני תומך בעמדת נציג הממשלה ומתוך אותה גישה שלו. למעשה היה צריך למחוק סעיף זה המדבר על החובה למסור את הגירסה, אבל את זה איננו יכולים לתקן עכשיו. כשאדם נותן מוסר עדות מרצונו החופשי אין סיבה שזה לא ישמש ראיה. אדם המוסר הודעה במשטרה, בדרך-כלל איש אינו מכריח אותו לעשות זאת, ואותו הדבר גם כאן. מה שהוא חייב למסור זה הגירסה שלו בתחילת הדיון המשמעותי, ואפשר לומר כאן כי גירסה זאת אינה יכולה לשמש ראיה במשפט פלילי, אבל אין להחיל חיסוי זה על כל הפרוטוקול וגם לא על כל העדות.

ר. ארזי: אני מוכן להסכים שיהיה חסוי רק על הגירסה של הנאשם.

א. ירינו: הכוונה למה שנאמר על ידו כתשובה לפתיחת ההאשמה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אני מציע שכל מה שאמר האדם עצמו - אפילו בעדות - יהיה חסוי במשפט הפלילי. על דברי העדים האחרים אין צורך להחיל חיסוי, כי אפשר להזמין אותם להעיד גם במשפט הפלילי. אני מציע זאת כי סדרי הדיון בבית דין משמעותי אחרים

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

מאשר בבית משפט פלילי וגם הגישה אחרת. בדיון משמעתי האיש מספר הכל ומבקש רחמים.

י. ארידור: האמת היא אחת.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

הסיטואציה כאן דומה לזו שבמשפט פלילי, כשאדם עולה לדוכן ומתחיל לדבר אחרי מתן פסק-הדין. אני חושב שאין להעמיד את הנאשם בסכנה שאחרי כן יבוא המשפט הפלילי וישתמשו בו בדברים שאמר בדיון המשמעתי, במיוחד לפי אחת הגיטאות שנתקבלה כאן, שמשאירה חרב דמוקלס זו תלויה כנגדו. לכן אני מציע שעדות האדם עצמו בכל שלב בדיון המשמעתי, תהיה חסויה בדיון בפלילי.

א. יודין:

לא נראה לי שבהזדמנות זו נהפוך את כל סדרי היחסים בין המשפט המשמעתי לבין המשפט הפלילי. ללא קשר עם הצעת חבר-הכנסת ארזי מתעוררת הבעיה איזה יחס יש בין משפט אזרחי ובין משפט פלילי שמתקיימים זה אחרי זה, ועד עכשיו הדין אצלנו הוא כי בין המשפט האזרחי יהיה הראשון ובין המשפט הפלילי יהיה הראשון אפשר להסתמך במשפט השני על מה שאמר הנאשם מרצונו החופשי. אפשר לעשות זאת כיום בבית דין משמעתי של עורכי-דין, למשל, והוא הדין גם כאן. בהזדמנות זו בה משתדלים אנו שהדיונים הפליליים יקדימו את הדיונים המשמעתיים מוצע להפוך את כל הסדר על-פיו ולומר שלא תהיה אפשרות לעשות זאת. מדוע לא עשו זאת בתחילה בחוק המשמעת או בחוק לשכת עורכי-הדין? בכל החוקים הללו כתוב כי העובדה שמתקיים משפט פלילי אינה מונעת קיום משפט משמעתי והעובדה שמתקיים משפט משמעתי אינה מונעת קיום משפט פלילי, והתוצאה מזה היא שאם העיד הנאשם - כמו בן, מרצונו - במשפט אחד אפשר להסתמך על כך במשפט השני.

מפני זה אני חושב, שאם יש בכלל מקום לעורר את העניין בהזדמנות זו, אפשר רק לתקן את הדבר מבחינת מתן חיסוי לתשובה של הנאשם בפתיחת המשפט, ולא להחיל את החיסוי על כל מה שאמר במשפט, גם אם העיד מרצונו הטוב, דבר המכניס מוטבט זר לגמרי לסדריים של כפילות המשפט. יש בכלל פקפוקים גדולים לגבי כפילות המשפטים, כי גם המשפט המשמעתי הוא משפט פלילי, ויש תמיד היסוס מסויים שבעצם מעמידים אדם פעמיים למשפט בפלילים, רק שהמשפט האחד נקרא משפט פלילי והאחר משמעתי; אולם כל זמן שאנו מקיימים דבר זה, ואין הצעה מרחיקת לכת שכופרת בכלל בעיקרון הזה, אני חושב שאין לשנות את הסדריים בצורה כל כך יסודית. כלומר, אני סבור שאין בכלל צורך לעשות זאת בהזדמנות זו, כי דנים כאן על סוגיה אחרת לגמרי, אבל אם כבר רוצים לעשות משהו בנדון, יש להחיל את החיסוי על מה שאמר הנאשם במשפט המשמעתי בתשובה לקריאת הקובלנה. אנחנו נמצא את הנוסח המדוייק לפי הכתוב בתקנות.

א. אנקורדיון:

חבר-הכנסת ארזי מחזיק בידו פרוטקול מהדיונים בקריאה הסדרומית ושם כתוב כי שר המשפטים היה מוכן להסכים שהחומר הנמצא בידי בית הדין המשמעתי לא יוכל לשמש הוכחה לכאן או לכאן במשפט הפלילי. אף-על-פי כן אני מציע שלא נרחיק לכת כל כך. כאן מתגבשת רעה שדברי הנאשם עצמו יהיו חסויים, וזה כן קשור בנושא הנדון, כי כל הצעת החוק באה משום שכופים על הנאשם לדבר בשעה שברדף-כלל יכול באשם לשתוק. אני חושב שאנחנו יכולים להסתפק במתן חיסוי מצומצם זה. מדוע צריכים אנו לומר שכל העדויות שנמסרו במשפט המשמעתי אינן שוות דבר ולא יוכלו להשתמש בהן במשפט הפלילי?

ד. ארזי:

אני מסכים לצמצום החיסוי לנקודה זו.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

לפנינו שתי הצעות: הצעה של חבר-הכנסת ארידור להחיל את החיסוי רק על מה שמשיב הנאשם בהתחלת הדיון המשמעתי לפי התקנות, והצעה שניה שעדות הנאשם עצמו בכל שלב, ולא רק בשלב הראשון, תהיה חסויה. נצביע את שתי ההצעות.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להחיל את החיסוי רק על תשובת הנאשם בפתיחת הדיון המשמעתי - מיעוט
בעד ההצעה להחיל את החיסוי על עדות הנאשם עצמו בכל שלב בדיון המשמעתי - רוב

ההצעה להחיל את החיסוי על עדות הנאשם עצמו בכל שלב בדיון המשמעתי,
נתקבלה.

ג) חוק המכר (מכר טובין בין-לאומי), תש"ל - 1970

א. ידיו:

רק בשנת 1964 נתקבלה אמנה בין-לאומית, שמטרתה הייתה להנהיג בארצות שהצטרפו לאמנה חוק אחיד בתחום מכירות המיטלטלין הבין-לאומיות. כלומר, האמנה הייתה בנוסח המקובל ובתוספת לאמנה היו כתובים סעיפים של החוק האחיד, שכל מי שהצטרף לאמנה התחייב על-ידי הצטרפותו להנהיג אותו בתור חוק פנימי בארצו. אם יצטרפו הרבה ארצות לאמנה וימלאו אחרי חוביה ויכניסו לחוק הפנימי את החוק הזה, התוצאה תהיה שבתחום המכירות הבין-לאומיות יחול אותו הדין, ולא חשוב היכן יתנהל המשפט. לא יהיו הבדלים בין דינים בארצות שונות. דבר זה יביא לפחות בתיאוריה לאותה תוצאה, ואני אומר "בתאוריה", כי זה תלוי איך תפרש כל ארץ את החוק, שהרי אף אם החוק כתוב באותו נוסח אין זה כל כך בטוח שהפירוש יהיה אותו פירוש. אולם על כל פנים זה הולך בכיוון זה.

בישראל עשינו דבר אחר לגמרי עם אמנה זו עוד לפני שהוגשה הצעת החוק שלפנינו. לקחנו את החוק האחיד בתור דוגמה לחוק המכר שלנו כיוון שאלה הוראות שעובדו אחרי עבודה של עשרות שנים, ועבודה היא שחוק המכר שיקבלנו כאן בשנת 1968 הולך במידה לא קטנה בעקבות חוק אחיד זה. אם נקבל עכשיו הצעת חוק זו ונכניס לתוך החוק הפנימי שלנו את החוק האחיד בנוגע למכר בין-לאומי, התוצאה תהיה שהליכים לגבי סכר פנימי לפי חוק המכר וההלכות לפי חוק המכר הבין-לאומי יהיו דומות אלה לאלה ומותאמות.

אשר לנוסח של החוק האחיד, הוא בתורו כאן בתוספת להצעת החוק והוא מוגש לכם כמסגרת אחת סגורה היטב, כי האמנה אומרת שאפשר לאמץ את כל החוק, אבל אי-אפשר לקבל אותו נשינויים ולהצטרף בכל זאת לאמנה. לכן למעשה יכולה הוועדה או צריכה לדון רק בששת הסעיפים שבגוף הצעת החוק. עד עכשיו אנגליה אישרה את החוק ועוד שתיים-שלוש ארצות, ^{אנגליה} פורטוגל ביניהן, על-ידי חקיקה פנימית. כאן צריך אני להוסיף שאנגליה לא אימצה את החוק במידה רחבה כל כך כפי שאנו מציעים בהצעת החוק. היא השתמשה בהסתייגות, שהאמנה מתירה לאלה המצטרפים אליה, להחיל את החוק רק באופן סובסידיארי, כלומר, רק אם הצדדים מסכימים לזה. אנחנו לא הצענו להשתמש בהסתייגות זו, והמצב המשפטי - במקרה שיבואו לפני בתי הדין שלנו משפטים בקשר למכירות בין-לאומיות שהוגדרו בתוך החוק האחיד - יהיה שיחולו הוראות החוק האחיד, וזה לא יהיה תלוי בהתנאה מיוחדת של הצדדים.

ג. האוזנר:

בעצם פתוחה לפנינו רק נעיה אחת והיא אם יכולים אנו ללכת בעקבות אנגליה, כי אין מה לומר לגבי ששת הסעיפים, שהם המנגנון להנהגת החוק האחיד בתור חוק פנימי של המדינה. השאלה היחידה היא על כן אם עושים אנו את החוק סחייב או אופציונלי לפי הסכמת הצדדים. אולי יוכל פרופ' ידין להסביר לנו מה התוצאות של אימוץ החוק בנוסח אנגליה, כלומר, רק אם יש הסכמה של שני הצדדים.

א. ידיו:

באמנה כתוב שמדינה יכולה להצטרף לאמנה בצורה כזאת שהחוק האחיד יחול רק אם הצדדים לחוזה המכר נתנו הסכמתם, ובחקיקה האנגלית הפנימית נאמר אותו הדבר. אם נדרגם את זה לשפת החוק שלנו, יהיה צורך לכתוב בסעיף 2 כי החוק האחיד יחול במידה שהצדדים הסכימו על כך, במקום "לחוק האחיד שנספח לאמנה... יהיה תוקף של חוק".

מדוע מציעה הממשלה ללכת בדרך זו ולא בדרך
בה הלכה אנגליה?

ג. האוזנר:

א. ידני:
אני חושב שהתשובה היא זאת: באנגליה היה
היסוס מסויים להצטרף לאמנה בהיקף מלא,
כפי שאנו עושים כאן, כי דיני המכר שם הם במידה קצת יותר גדולה שונים
מהדינים בחוק האחיד. אצלנו פער זה קטן מאוד ומפני זה חשבנו שלדידנו
אין צורך להגביל את התחולה כפי שעשו זאת האנגלים.

סעיף 1 אושר.

סעיף 2

בסעיף זה נאה לידי ביטוי הבעיה שהתעוררה.
האם יש הצעה לכתוב משהו אחר במקום "חוקף

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

של חוק?

ר. ארזי:
אני חושב שהבעיה רחבה יותר. נניח שיש
חוזה מכר בין אזורי ישראלי ובין אזור דניה,
ודניה לא חתמה על האמנה הזאת. נשאלת השאלה אם במקרה זה חייב האזור
הישראלי לעשות פעולה או להימנע מלעשות פעולה מסויימת לפי הכתוב
בחוק האחיד במקרה שאותו הדבר אינו מחייב את האזור הדני. נדמה לי
שהתשובה לשאלה זו צריכה להיות שאמנה זאת מחייב אזורי ישראלי באותה
מידה שהיא מחייבת אזור של מדינה שחתמה על האמנה. כלומר, צריך
לדעת להבטיח את ענין ההדדיות.

ש.ז. אברמוב:
אני יוצא מתוך הנחה שחוק זה מושתת על
הדדיות, לאמור, אם אזורי ישראלי חותם חוזה
מכר עם אזור דנמרק, למשל, חוק זה יחייב את שני הצדדים גם אם חוק
דנמרק לא אימץ לעצמו חוק זה.

ג. האוזנר:
אין זה עולה אוטומטית מן הכתוב בחוק.

ש.ז. אברמוב:
אם זה לא עולה אוטומטית, אני מבקש הבהרה.

לגופו של החוק אני תומך בהחלט בחוק זה
ואני חושב שטוב שישראל משתלבת בחוקים סטנדרטיים.

א. ידני:
זה גם קשור עם השוק המשותף.

ש.ז. אברמוב:
לדעתי, זו התפתחות רצויה ואני רק מעלה
הרהור אחד. כיוון שמדינות אחרות אינן
נחפזות לתת אישור להסכם בין-לאומי זה, ייתכן שמסיבות שונות אין
צורך שדווקא אנחנו נהיה בין הקופצים בראש. אם אמנם אין מקום לכך
שנהיה בין הראשונים, אפשר להוסיף אחד סעיף 6 סעיף 7, אשר יאמר כי
חוק זה יקבל חוקף בתאריך שהממשלה תקבע, ולא ברגע שהכנסת מאשרת אותו.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
הרי הממשלה כבר החליטה.

ש.ז. אברמוב:
אני שואל אם לנגד עיני הממשלה היה השיקול
אם רצוי שנהיה בין הנחפזים. אם לדעת הממשלה
רצוי שנהיה בין הראשונים, אני מסיר הרהור זה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
השאלה העומדת לפנינו עכשיו היא אם מצמצמים
אנו את סעיף 2 כך שלחוק זה יהיה תוקף של
חוק רק בהסכמת הצדדים, ואם אין הסכמת הצדדים, יחול החוק המוניציפלי.

ג. האוזנר:
בסעיף 3 לחוזה האחיד כתוב "הצדדים לחוזה
מכר רשאים לשלול ממנו, במפורש או מכללא,
את תחולת חוק זה, כולו או מקצתו". כך אפשר לקבל את החוק ולכתוב שהצדדים
צריכים להסכים לתחולת החוק במפורש.

י. ארידור:

כבר העיר חבר-הכנסת האוזנר סעיף 3 מאפשר לצדדים לשלול את תחולת החוק, וההבדל בין זה ובין הנוסח האנגלי שהחוק יחול בהסכמת הצדדים - הוא קטן. שנית, חוק זה אינו מותנה כלל בעקרון ההדדיות, וברגע שאנו מקבלים אותו הוא חל על כל עיסקה, בין שהיא עיסקה עם מדינה שאימצה את החוק האחד כחוק פנימי שלה ובין שהיא עיסקה עם מדינה שלא אימצה את החוק. זה נובע מסעיף 4 לתוספת. ההודעה של שר המשפטים בדבר הצהרה שניתנה על-פי סימן 2 לאמנה אינה באה להרחיב את תחולת החוק אלא להיפך, היא מבטלת אותו לחלוטין, וההצהרה קשורה בענין השוק האירופי.

אני מנסה להסביר כאן שאי-אפשר להבין את תחולת החוק רק מהסעיפים שאנו קוראים בחוק המכר אלא מוכרחים אנו להבין זאת גם מהתוספת המדוברת בעצמה על התחולה. אם כך הדבר, מה שאנו עושים על-ידי קבלת חוק זה הוא שאנו קובעים כאילו פרק נפרד בחוק המכר החל על מכירת טובין בין-לאומית ואומרים כי לגבי מכר סחתי חל חוק המכר, אבל לגבי מכירת טובין בין-לאומית חל חוק מכר זה, אם הצדדים לחוזה המכר לא שללו את תחולתו. קיימת עדיין השאלה - ועל זה אני מבקש תשובה - מה קורה אם הצדדים שללו את תחולתו.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: במקרה כזה חל החוק המקומי.

י. ארידור:

אין זה ברור בדיוק. לדעתי, יש ליקוי מסויים בנוסח החוק האחד למרות שהוא אושר כבר באינסטנציות בין-לאומיות. אם כתוב שהמדינות יכולות לשלול את תחולתו של חוק זה, נשאלת השאלה מה חל.

ג. האוזנר: - חל המשפט הפרטי.

י. ארידור:

בכל אופן איני רואה סיבה שנקבל את סעיף 2 כפי שהוא, כי ברגע שהצדדים אינם מרוצים מסעיף כלשהו הם יכולים להחליט על כך.

א. אנקוריון:

לגבי הצדדים למכר איננו יכולים לחדש דבר כאן, כי כתוב בפירוש בסעיף 3 שהם יכולים לשלול תחולת חוק זה מחוזה המכר. המגמה שלנו צריכה להיות לאמץ באופן כללי את החוק האחד, כי אנו מעוניינים במגמה זו של חוק אחד לענייני חוזים, בעיקר בענייני חוזים מסחריים בארצות שונות. אולם מצד אחר, איננו יכולים להשתחרר מענין ההדדיות מפני שאם נקבל זאת בצורה אבטולוטית הרי שחווה שיעשה בצורה זאת במדינות שונות אפשר יהיה לאכפו אצלנו בתוקף חוק זה, בעוד שבארץ המקבילה בה נמצא הצד השני ייתכן שלא נוכל לאכוף אותו, כי באותה ארץ לא אישרו את האמנה. כדי לבטא את המומנט של ההדדיות אני מציע להוסיף אחרי המלים "תוקף של חוק" בסוף סעיף 2: "לגבי חוזים למכר טובין, שהתקשרו בהם צדדים שאחד מהם נמצא בשטח מדינת ישראל והאחר או האחרים נמצאים בשטח מדינה אחרת, אשר לחוק האחד יש בה תוקף של חוק". זה מבהיר שמדובר רק במדינות בהן יש לאותו חוק תוקף של חוק, כי אחרת מה הועילו חכמים בתקנתם? - נקשור רק את הצד שחי במדינת ישראל, בעוד שהצד הגר בדניה או במקום אחר לא יהיה קשור.

ג. האוזנר:

ואם זאת חברה שרשומה בישראל או שזה אדם שמושבו בחוץ-לארץ ומקום העסקים שלו בארץ?

א. אנקוריון:

אם כן, נכתוב "שמקום העסקים של אחד מהם נמצא בשטח מדינת ישראל ומקום העסקים של האחר או של האחרים נמצאים בשטח מדינה אחרת".

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

ברגע זה נתייחס לעיקרון של הצעתך, והוא כי לחוק האחד יהיה תוקף של חוק רק בתנאי ששני הצדדים שייכים למדינות שאישרו אותו.

י. קורן: סעיף 4 לחוק האחיד (מצטט) אומר את ההיפך, ואם מכניסים את ענין ההדדיות מונעים

הפעלת סעיף זה.

היו"ר י.ש. בן-סאיר: הצעת אנקורדיון מתייחסת למקרה שההסכם אינו אומר דבר, אבל אם כתוב בו במפורש שהחוק האחיד יחול, אין הצעתו מונעת זאת.

י. קורן: אם מכניסים את התוספת המוצעת למבוא של החוק הישראלי, גורעים במקצת. אפשר לקבל את החוק בכללותו או לא לקבל אותו, אבל לקבל את החוק עם משהו שגורע מתוכנו - אני חושב שזה מיותר.

ש.ז. אברמוב: הגישה כאן צריכה להיות גישה מעשית. אפשר לעמוד על כבוד לאומי ולהציע את ההצעה שהועלתה, ומכחינה זאת אני יכול להבין את ההצעה, אבל מכחינה מעשית איני רואה מה התועלת בה, כי מה שיש כאן זו קודיפיקציה של החוק הבין-לאומי הפרטי. מעניקים לאדם נוחות, ובמקום שייך לחפש בספרים שונים מה ההנראה של החוק הבין-לאומי הפרטי נותנים לו כאן קודיפיקציה. אם כן, במקרה שאדם נשפט בארץ, יש לו כבר קודיפיקציה, אבל בדגמק, למשל, אין דבר כזה ועל כן צריך ללכת לפי החוק הפרטי הבין-לאומי שדגמק קשורה לו. נוסף לזה ישנן עוד שתי אפשרויות: אפשר לכתוב בחוזה שחוק זה מחייב או שחוק זה אינו מחייב. אם כן, ישנה כל הגמישות הדרושה ולכן איני מציע לקבל את התוספת המוצעת על-ידי חבר-הכנסת אנקורדיון.

ר. ארזי: ברגע שאנו קובעים כי לחוק האחיד תוקף של חוק פירוש הדבר שהוא מחייב כל אזור ישראלי, אלא אם כן היה הסכם אחר. כלומר, אזור ישראלי המתקשר בחוזה מבר עם אזור של מדינה אחרת חלה עליו באופן אוטומטי אמנה זו והוא מקבל על עצמו כל הוראות חוק זה, אם לא עשה סייג. ייתכן שהאזור הישראלי, שחתם חוזה עם אזור מדינה שלא חתמה על אמנה זאת, לא ידע כלל שהחוק האחיד חל עליו באופן אוטומטי. לכן הייתי מציע לסמן את האמור בסעיף 2 בחוק סעיף קטן (א) ולהוסיף סעיף קטן (ב) שיאמר: "על אף האמור בסעיף לא יחול חוק זה על הצדדים, אלא אם כן המדינה, שהאזור שלה חתם את החוזה, קשורה לאמנה."

ש.ז. אברמוב: בתוספת: אלא אם הצדדים הסכימו ביניהם לקבל את זה.

ר. ארזי: אני מוכן להסכים גם לתוספת זו.

היו"ר י.ש. בן-סאיר: אני בדעה שיש להשאיר את הסעיף כמות שהוא, ואת הנימוק העיקרי לכך נתן חבר-הכנסת אברמוב. אפשר לעשות דבר פשוט - לבדוק את החוק הפרטי הבין-לאומי, לקחת ממנו את הטוב ובשינויים המתאימים לקבל חוק שלפיו נפעל. דבר זה יש בו כדי להקל על עורכי-דין ועל לקוחות, כי יודעים מה הזכויות. מדוע צריכים להשאיר את הדבר פתוח בכל מקרה?

א. אנקורדיון: מה אם הצד השני לא ירצה להישפט בישראל?

היו"ר י.ש. בן-סאיר: במקרה כזה המצב יהיה כפי שהוא כיום. במה זה שונה? אם אדם חותם חוזה והנכסים של הצד השני נמצאים במקום אחר, הרי אם הוא הולך לאותו מקום, יחולו עליו החוקים החלים באותו מקום. אם כן, לאדם יש ברירה לומר בעת חתימת החוזה שחוק זה חל, בדיוק כפי שהוא יכול לומר שיחול חוק אנגליה, למשל. בהצעת החוק מוצע דבר פשוט - אם לא נאמר דבר אחר בחוזה, חוק זה חל על הצד הישראלי. מדוע צריך להכניס כאן את ענין ההדדיות? ענין ההדדיות בא כשיש זכויות לאזרח של מדינה מסויימת ורוצים להעניק אותן גם לאזרח שלנו, אבל כאן נותנים אנו זכויות לאזרחים שלנו.

האם לא היה רצוי שחוק זה יפורסם גם בנוסח
ד?

ס. ביבי:

א. ידיון:
אנו רוצים לנתק את החוק הפנימי מהתפוכת
של בוסח אנגלי ונוסח צרפית ומפני זה
מנוסח סעיף 2 כפי שהוא מנוסח והחוק הל רק בנוסח העברי. כמוכן,
ברגע שבית המשפט כאן יתייחס למעיף מסויים בנוסח העברי אין זה מונע
שהוא יפתח מיד את המקור, היינו הנוסח האנגלי והצרפתי של האמנה,
אבל במידה שיש סתירה - וכיזוע, בתרגומים עלולות להיות סתירות -
קובע הנוסח העברי. בכל אופן זה יפורסם בכתבי אמנות.

מדוע ממהרים אנו כל כך באימוץ החוק האחיד?

ר. ארזי:

א. ידיון:
עד כמה שידוע לי, אנגליה מיהדה לאשרר את
האמנה מפני שעמדה אז במפתן השוק המשותף
ורצחה להציג את זה ככרטיס כניסה. לא ידוע לי כרגע על מדינות של
השוק שאישררו את זה, אבל דומני שיש כוונות לאשרר את זה בכל
המדינות. במידה מסויימת אנו קופצים בראש ויש לנו גם אותו שיקול
בין-לאומי שהיה לאנגלים. על-ידי זה מתקרבים אנו לדברים המקובלים.

אשר להדדיות, בדיון על הנוסח האחיד היתה
השאלה שעורך חבר-הכנסת אנקורדיון אחת השאלות המרכזיות שבעקבותיה
באו ויכוחים ממושכים, ואני זוכר זאת אישית כי הייתי במשלחת
הישראלית בהאג ב-1964. היו רבים שרצו כי בסעיף 1 לא ייכתב
במדינה אחרת אלא במדינת אמנה אחרת, כלומר, כל העניין יחול
מעצם נייטוחו רק כששני הצדדים יושבים בארצות שהצטרפו לאמנה. בסופו
של דבר החליטו נגד רעיון זה והלכו בדיוק אותם הלכי מחשבה שביטאו
אותם חבר-הכנסת אברמוב והיושב ראש. זה חוק המזכה את אזרח המדינה
בהסדר מסויים, ואנו חושבים שזה טוב לאזרחים שלנו. אם זה לא היה
טוב לאזרחים שלנו, לא היינו מקבלים אותו. אבל אם אנו חושבים שהוא
טוב, הרי הוא טוב גם אם הצד השני אינו מפעיל אותו.

מה קורה אם האמנה אינה חלה לפי סעיף 1
או שהוצאה לפי סעיף 2 על-ידי הסכמת הצדדים? ייתכן שאז יחיל בית
המשפט שלנו את חוק המכר הישראלי, אם ימצא לפי כללי המשפט הבין-לאומי
הפרטי שחל המשפט הישראלי על העיסקה, וייתכן שיחיל את החוק הזר
אם יחשוב שאותו חוק צריך לחול. לכן, במקום לסבך את הצדדים בכל
הסבך הזה, אנו אומרים, כי במידה שזה נוגע לסכסוכים שיבואו לפני
בתי משפט בארץ, אנו משחררים מהצורך בחיפושים אחרי החוק והחלת חוקים
שונים בהתאם לתוצאת הבירור של כל חוזה וחוזה וקובעים שיש ללכת
לפי ההסדר האחיד בחוק זה. לא זכור לי כרגע אם האמנה מאפשרת בכלל
להצטרף אליה תוך צמצום זה של ההדדיות, אבל גם אם היא מאפשרת זאת,
אני עומד, כמוכן, על הצעה זאת שצטרף לאמנה כך שזה לא יהיה תלוי
בהדדיות זאת.

אני מציע שנבקש את משרד המשפטים לבדוק
מה נאמר אצל אותן מדינות שאשררו כבר

ר. ארזי:

אמנה זאת.

זה תלוי באמנה עצמה.

א. ידיון:

היו"ר י. ש. בן-טאיר:
נצביע הצבעה בסיונית בנדון כדי שנדע
מה אנו רוצים. יש הצעה להשאיר את סעיף
2 כמות שהוא, ויש הצעה להכביס את ענין ההדדיות.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להשאיר את סעיף 2 כמות שהוא - רוב
בעד ההצעה לכלול בסעיף 2 את ענין ההדדיות - מיעוט

ההצעה להשאיר את סעיף 2 כמות שהוא, נחקבלה.

זכות המחייגות: לחברי-הכנסת אנקורדיון ו...
לחברי-הכנסת אנקורדיון ו...

פרופ' ידין יבדוק אם מישהו הלך כבר
בדרך המוצעת.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

הישיבה ננעלה בשעה 11.25.